

Foregående, Jægerspriis Amt.

VI Roeskilde-Amt.

Roeskilde-Amt grændser mod Østen til Kiøbenhavns-Amt; mod Vesten til Holbeks-Amt; mod Sønden til Ringsteds- og Tryggevelde-Amter; mod Norden til Jægerspriis- og Frideriksborgs-Amter. Dette Amt er 4 Mile langt og 4 Mile bredt. Roeskilde-Amts Hartkorn er 11496 Tdr. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov- og Mølleskyld. Man anseer dette Amt for at være det frugtbareste i Siælland, fordi at Jorden, som bestaaer meest af sort Muld, giver overmaade got Korn i Mængde. Af Skov haves i dette Amt ikkun ved Herregaardene til fornøden Brug. Fiskerie i Isefiordens Vande haves ved Roeskild; men ved alle Herregaardene er nu omstunder got Fiskerie i de anlagde Fiskedamme og Parker. Bønderne i dette Amt hører deels til Grevskabet Lethrabort, deels til andre Herregaarde, saa og til Kiøbenhavns Universitæt og Kommunitæt, samt til Vartou-Hospital, saa og til Kiøbenhavns Stad og dens Magistrat, som Aar 1660 af Kong Friderik den Tredie blev forlenet dermed, til Belønning for deres Troskab og Tapperhed i Stadens Belejring. Udi dette Amt ligger to

Kiøbstæder, nemlig Roeskild og Kiøge. Roeskilde-Amt indbefatter fire Herreder, nemlig: 1) Sømme-Herred; 2) Tune-Herred; 3) Ramsøe-Herred; og 4) Volddorg-Herred. Udi disse Herreder ligger 53 Kirker.

Vi merke nu hvert Herred især:

A. Sømme-Herred.

Sømme-Herred indbefatter 2925 Tdr. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov- og Mølleskyld, og har 15 Kirkesogne, hvilke ere: 1) Roeskilde-Kiøbstæd, hvis Jorder ere 292 Tdr. 2 Skpr. 2 Fkr. Hartkorn, har 2 Kirker, nemlig: Domkirken, og 2) Vor Fruekirke-Sogn, som har 395 Tdr. Hartkorn. 3) Himmeløv-Sogn har 274 Tdr. 4) Jyllinge-Sogn har 168 Tdr. 5) Gundløvmagle-Sogn har 241 Tdr. 6) Aagerup-Sogn har 211 Tdr. 7) Kirkerup-Sogn har 304 Tdr. 8) Hvedstrup-Sogn har 203 Tdr. 9) Flyng-Sogn har 224 Tdr. 10) St. Jørgens Sogn har 97 Tdr. 11) St. Ibs Sogn har 17 Tdr. 12) Hersløv-Sogn har 291 Tdr. 13) Kornerup-Sogn har 61 Tdr. 14) Svogersløv-Sogn har 173 Tdr. 15) Glim-Sogn har 264 Tdr.

Vi merke nu hvert Kirkesogn især:

1) **Roeskilde**, en stor og smuk Kiøbstæd, beliggende 3 1/2 Miil fra Kiøbenhavn efter den Aar 1768 begyndte og nu i en lige snor-ret Linie under Vei-Inspektors Marmillots Anførsel med stor Bekostning anlagte og Aar 1774 fuldførte fortræffelige Landevei. Denne ældgamle og navnkundige Kiøbstæd, som ligger en Fierdingvei fra Enden af Isefiorden, skal være bygt 500 Aar for Kristi Fødsel, og har faaet sit Navn af den danske hedenske Konge Roe, og af de ved Byen værende prægtige Kilder. Den er Aar 1151, bleven omgivet med Volde og Graver af Kong Svend Grathe. Aar 1268 har den faaet Stads-Ret af Kong Erik Glipping, og Aar 1278 har den faaet Kiøbstæds Privilegier. Udi ældgamle Tider har den været saa stor, at der har været her i Byen 27 Kirker og 8 Kloostere, da Byens Bygninger og Huse har den Tid rækket ned til Isefiorden. Disse gamle Kirke- og Kloostermure bleve i Kong Kristian den Fierdes Tid nedbrudte, og Stenene bortførte at bruges til Proviantgaardens Opbyggelse i, Kiøbenhavn. (See Wolfs Encom. Dan. pag. 475) Men nu har denne Bye taget stærk af ved store Ildsvaader

Ao. 1232, 1310, 1433, 1599, og især 1647 den 7de Julii, da 160 Gaarde afbrændte; ligeledes A. 1733 i May, da den halve Bye afbrændte; og A. 1735 i October, da 86 Gaarde atter afbrændte. Deels har Byen ogsaa taget af ved Hovedstadens Kiøbenhavns Anlæggelse. Nu derimod har Byen kun to Kirker, nemlig Domkirken eller St. Lucii Kirke, bygt Aar 980 af Kong Harald Blaataand af Træ; men siden er den opført af Steen ved Biskop Svend Nordbagge, og fuldført af Kong Knud den Hellige. Nu er den prydet med tre ziirlige Taarnspitser, bygte A. 1635 af Kong Kristian den Fierde. Domkirken er indvendig 133 Alen lang og 40 Alen breed, og paa dens Sider findes adskillige udbygte Liigkapeller med Prydelse efter gothisk Maade. Indvendig er Kirken anseelig, og ved de mange Pillere, hvorpaa Arkaden hviler, har i Pavedømmets Tid været mange Helgenes Altere. Prædikestolen er af Marmor. Daaben bæres af de fire Evangelister, og er støbt af Metal A. 1602. Altertavlen, som er konstig og stærk forgyldt, er foræret af Kong Kristian den Siette, og aabnes kun paa de tre store Festdage og tredie Søndag efter Paaske. Udi Kirken og dens Kapeller ere kongelige Begravelser, hvori staae de prægtige Liigkister, især Kongernes af den oldenborgske Stamme, og det kongelige Huses høie Personer. Aar 1774 den 8de Julii blev Grundstenen lagt til det nye Liigkapelle ved Domkirken i Roeskilde til Kong Kristian den Siettes, Dronning Sophiæ Magdalenæ, Kong Friderik den Femtes og Dronning Lovises Monumenter. Udi samme Grundsteen blev nedlagt Kong Kristian den Siettes og to Kong Friderik den Femtes Begravelses Medailler, tilligemed en Kobberplade, hvori var indgravet følgende Inskription: For at ære og gjemme Støvet af de udødelige Monarker, Høisalige og høilovlige af Ihukommelse Christian VI. og Friderich V. lod den Stormægtigste Konge og Herre Christian den VII dette kongelige Begravelse opbygge, hvortil Grundstenen blev her nedlagt den 8de Julii 1774 udi Hans Høipriselige, Regierings 9de Aar. Udi Domkirken finder man ogsaa mange Monumenter og Gravskrifter over adelige og geistlige Mænd. Denne Domkirke har et kostbart Kobbertag, bekostet Aar 1518, og meget Jordegods til at vedligeholde og bekoste Kirkens aarlige Reparation; og er derfor beskikket en Forvalter over Domkirkens Gods. Den anden Kirke i Roeskild er Vor Frue-Kirke, som i forstum Tid har været en Klosterkirke, opbygget af Biskop Svend

Norbagge midt i det ellefte Aarhundrede. End videre er at merke det kongelige Pallads, opbyggt af Kong Kristian den Siette Aar 1733 paa det Sted, hvor de roeskildske Biskopper for Reformationen havde deres Bisperesidenz. Udi denne Gaard holdes nu der kongelige Posthuus. Konvent-Huset er det Huus, hvor Stiftamtmanden og Biskoppen, tilligemed alle Provsterne i Siællands Stift, holder Landemode to Gange om Aaret. Regenzen, opbyggt af Kong Kristian den Fierde, og indviet høitideligen den 19de Octobr. A. 1642, hvor Konrektor og 20 Disciple havde deres Værelser, og holdte Lovsang Morgen og Aften, men er nu nedbrudt. Den latinske Kathedralskole er den allerrigeste latinske Skole i Danmark; thi den eier 8 Kongetiender, og 22000 Rdlr. er Skolens rede Kapital. Skolen forestaaes af en Rektor, en Konrektor og 4 Hørere eller Collegæ. Et offentligt Skolebibliothek, hvortil Begyndelsen er giort med den Teilmanske Donation, er anlagt og indrettet ved Skolen, som er en grundmuret massiv Bygning, 2 Etager høi, beliggende paa Kirkegaarden. Raadhuset er en anseelig 2 Etager høi Bygning, beliggende paa Torvet, og ny opbyggt Aar 1734, da det gamle Raadhuus i Algaden var afbrændt Aaret tilforn. Midt paa Raadhuset er en høi Steentrappe med Jernværk paa Siden, besat med Messingknapper. I underste Etage er Byetinget, som holdes hver Torsdag; Vagtstuen, Arrestkamre, og i øverste Etage er Magistratens anseelige Sahl, hvor Raadstueretten holdes hver Onsdag. Over Døren til Raadhuset staaer i en Steen udhuggen C. VI. og derunder disse Ord. Ved Guds og Kongens Naade bygt. Byens Magistrat er een Borgemester, tre Raadmænd, og een Byfoged. Byens Vaaben er en flakt Ørn med udstrakte Vinger, hvori sees et Fodstykke af en Muur eller Bolværk, og i Omkredsen læses: Sigillum Civitatis Roschildensium. Byen har to Hospitaler, nemlig Duebrødre-Kloster eller Duebrødres-Hospital for nogle og tyve Lemmer, hvilke nyde ugentlig hver 3 Mark og frie Huus med Ildebrand; dette Hospital har sin egen Birkeret, som holdes hver Fredag i et Huus paa St. Jørgens Bierg. Søren Olsens Hospital for 6 Lemmer, som aarlig nyde 24 Rdlr. hver for sig og frie Huus, men 3 andre boe uden for Huset som Exspektanter, og hver af dem nyder kun 12 Rdlr. aarlig. Arild Hvitfelds Boliger til 16 Fattige. Meyerkrones Ænkehuus til to Enker, som nyde ugentlig 3 Mark. Det Langiske Fattighuus. Det adelige Frøkenkloster, eller Roeskilde-Jomfrukloster, stiftet

Aar 1699, og bestaaer af en Priorinde, som aarlig: nyder 220 Rdlr., og 25 adelige Frøkener, som nyder hver aarlig 110 Rdlr., foruden frie Bolig, Spiisning og Opvartning. Denne Bygning var i fordum Tid et Sortebrødre-Kloster for Munke af Dominikaner-Orden. Dette Kloster har sit eget Kapel til Gudstieneste og sin egen Præst, som tillige er Sognepræst for Himmeløv-Meenighed. Klosteret ligger saa got som midt, i Byen, men dog ei under Byens Jurisdiktion; det har meget Jordegods og mange aarlige Revenuer, hvorover er bestikket en Forvalter: I Frøkenklosterets Mark ere mange skønne Fiskeparker med Karper og Karudser.

Det roeskildske Kildevand er meget berømt og bekiendt, især Helligkorseskildevand, som det kongelige Herskab altid bruger, hvorudover her ved denne Kilde er bygt et Kildehuus paa kongelig Bekostning. De øvrige Kilder ere Høybrøndkilde, Maglekilde, Klosterkilde, St. Hanskilde, Kong Roeskilde, St. Ibs- eller Jakobskilde, Hasborgkilde, Rektorstkilde, St. Olskilde, store Blegdamskilde, Skolekilde.

Til Byen er ei Seilads, fordi at Isefiorden er inden for Friderikssund ikke saa dyb, som i ældgamle Tider; dog bruges nogle fladbundede Fartøier at seile med imellem Roeskild og Friderikssund, hvor de fleste Kiøbmandsvahre maae udlosses for de høie Grundes Skyld. Udi Isefiorden her fanges Sild, Aal og de bekiendte roeskildske Flyndre, som opkøbes af Prangere med største Begierlighed: Skibsbroen er anlagt Aar 1765 ved Stranden strax neden for St. Jørgens Bierg, til største Beqvemmelighed for de Handlende og Seilende; Broens Vedligeholdelse bekostes af de Broepenge, som svares af alle ind- og Udgaende Vahre: Byens Indvaanere ernære sig af Kiøbmandskab, Vertshuushold for Reisende, Agerdyrkning og Tobaksplantning. Endnu er at agte en Papirs-Fabrik, anlagt i Maglekilde-Mølle, hvor der fabrikeres Tryk-, Skriv-, graa Makulatur-, og Kardus- eller Pakpapir. Ligeledes, et Sukker-Raffinaderie; en Trille- og Ovelgfabrik, hvortil er indrettet en Hestemølle; et Kartun- eller linnet- og Ulden-Trykkerie; en Tobaksfabrik for Kongens Regning.

Byen har 4 Porte, nemlig: 1) Østerport eller Rødeport til Kiøbenhavn: 2) Vesterport til Ringsted, kaldet Ringstedgades-Port, 3) Sønderport eller Hiffegades Port til Kiøge; 4) Nørreport, eller Olegades Port til Slangerup. Byen har 46 Gader. Den ridende Post fra Hamborg ankommer hver Mandag- og Fredag-Formiddag, og afgaaer til Hamborg; Søndag- og Onsdag-Aften; Byens Hestemarket holdes hver Fredag;

i Fasten og næste Fredag efter Paaske; Krammarket eller Paaskemarket holdes Tirsdagen efter store Bededag; saa og det saa kaldte Pæremarket holdes den 19 Sept.; og endelig holdes det tredie saa kaldte Deinsmissemarket den 1te Octobr. Byen har fordum havt Mynterrettighed. Den roeskildske Fred af Aar 1658 er i Historien bekiendt. Udi Roesklilde er Saxo Grammatikus født og ligger begravet i Domkirken. Ved Byen. er 4 Veirmøller og 7 Vandmøller, nemlig: 1) Maglekilde-Mølle. 2) Mortens-Mølle, som ligger til Domkirkens Kapellan. 3) Capels-Mølle ligger til Frøkenklosteret. 4) St. Claræ-Mølle tilhører Universitætet. 5) Strandmølle; hvilke 5 Møller ligge i Rad neden for hverandre. 6) Kobbermølle. 7) Rimorsmølle tilhører Universitætet.

2) **Vor Frue-Sogn.** Til St. Mariækirke eller vor Frue-Sogn i Roeskilde-Kiøbstæd henhører disse Landsbyer, nemlig: Daarupbye har 3 Gaarde, 13 Huse. Kamstrup har 11 Gaarde, 11 Huse. Ødehastrup har 4 Gaarde. Skalstrup har 4 Gaarde, 3 Huse. Tierbebye har 15 Gaarde, 15 Huse. Sognepræsten boer i Roesklilde. Vor Frue-Kirke har i fordum Tid været en Klosterkirke, opbyggt af Biskop Svend Nordbagge, og har været i den østlige Ende meget længer end den nu er. Udi denne Kirke blev St. Margrethe, Biskop Absalons Nærpaarørende, skrinlagt eller kanoniseret Aar 1176. I fordum Tid har Frue-Kirke hørt Roeskilde-Bye til, men nu er ganske skilt derfra, og har sin hele Menighed uden for Byen og paa Landet.

3) **Himmeløv-Sogn** er annekteret med Roeskilde-Jomfrukloster. Til dette Sogn hører Kirkebyen Himmeløv, har 11 Gaarde, 14 Huse. Vedeløv har 16 Gaarde, 31 Huse.

4) **Jyllinge-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Jyllinge, har 19 Gaarde, 54 Huse. Neder-Værebroemølle. Her i Sognet ligger den i Historien bekiendte Værebroe, som har bestaaet af en Deel murede Broer af huggen Steen, som ere nedfaldne, siden ingen Kiørsel er nu mere derover; men Overkiørselen er nu giort paa et andet Sted ved en Broe af Træ. Iblant de ved Isefiorden udspringende Kilder ere tre merkelige, nemlig hellig Korskilde, St. Sørenskilde og Hesteholmskilde.

5) **Gundsøemagle-Sogn** er Annexet til Jyllinge-Kirke. Hertil hører Kirkebyen Gundsøemagle har 24 Gaarde, 60 Huse. Heinstrupgaard, en privilegeret Kroe. Paa Byens Marker findes mange Steendysser

6) **Aagerup-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Aagerup, har 7 Gaarde, 14 Huse. Store Valdbye har 8 Gaarde, 9 Huse. Lille Valdbye har 3 Gaarde, 3 Huse.

7) **Kirkerup-Sogn** er Annexet til Aagerup-Kirke; Dertil hører Kirkebyen Kirkerup, har 4 Gaarde, 8 Huse. Gundsøelille har 11 Gaarde, 11 Huse. Gierdrup har 4 Gaarde, 4 Huse. Taagerup har 6 Gaarde, 6 Huse. Østrup har 8 Gaarde, 14 Huse.

8) **Hvedstrup-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Hvedstrup, har 5 Gaarde, 7 Huse, foruden Præstegaarden. Herringløse har 18 Gaarde, 34 Huse. Ved Kirken er et Liigkapel, som tilhører den Herregaard Edelgave.

9) **Flyng-Sogn** er Annexet til Hvedstrup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Flyng, har 7 Gaarde, 13 Huse. Soderup har 8 Gaarde, 14 Huse. Maabierg har 9 Gaarde, 12 Huse.

10) **St. Jørgens-Sogn**. St. Jørgens-Kirke ligger paa St. Jørgensbjerg ved Roeskilde. Til dette Sogn hører St. Jørgensbjerg, som ogsaa kaldes Spedalsbierget, hvor i gamle Dage har været et Asylum eller Barfred og Tilflugtssted, har 3 Gaarde; Biergets Indbyggere ere Fiskere. Børsen, et Vertshuus, som beboes af en Roeskilde-Borger. Duebrødres-Hospital. Bidstrupgaard. Vindelboe-Huset. Giødevads-Huset. Leerbek, een Gaard og 2 Huse. Boserup, een Gaard. Kattinge-Stampeværk, med 8 Huse. Vidstrup-Huse i Marken, anlagte paa Bidstrups Eiendom, ere 16, af hvilke hvert Huus har 4 Tdr. Jord! Vi maae noget nøiere merke:

Bidstrup eller Bidstrupgaard, en Herregaard, som i fordum Tid har været de katholske roeskildske Bispers Herresæde, og et Slot, som er kaldet Biskopstorp. Denne Gaard med alt sit tilhørende Gods skienkede Kong Friderik den Tredie Aar 1661 til Kiøbenhavns Magistrat og til Stadens Udgifter, saa at hver nyder det halve af Godsets Indkomster. Hovedgaards-Taxt er 85 Tdr. 2 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 2 Skpr. 2 Fkr. Man seer endnu

nogle Rudera af det nedbrudte Bidstrup-Slot. Men nu er her kun en Ladegaardsbygning, hvor Magistratens Forvalter over Godset boer. I ældgamle Tider har der været Seillads lige op til Bidstrup-Slot igiennem Kattinge store Søe og Bidstrup-Søe, men er nu ved Vandets Afløb Tid efter anden tilgroed, saa her er Engbund og Tørvegraver. Udi St. Jørgens-Sogn hører 60 Huse af Fiskere og Haandværksfolk under Duebrødreklosters-Hospital; men Præstens Gaard, og det Vertshuus Børsen, hører under Roeskilde-Bye.

Kattinge-Stampeværk. Dette store Mølleværk ligger ved Kattinge store Søe, omtrænt Trefierdingvei fra Roeskilde, og bestaaer af to Stampemøller og een Grynemølle. Af disse har det første Valkeværk 10 Stamper med 5 Huller; det andet Stampeværk har 8 Stamper og 4 Huller, bygt Aar 1761. Den tredie er et hollandsk Gruppenværk, hvor der fabrikeres Perlegryn, femerske Gryn og Bankebyg, er bygt Aar 1769. Til disse prægtige Værker og Dæmninger ere Grundstenene førte fra det gamle kongelige Slots Nebbes Rudera; thi imellem Kattinge-Søe og Isefiorden har i fordom Tid ligget Nebbe-Slot, om hvilket har været Graver, og af det nedbrudte Slot sees nogle overblevne Levninger; da paa den Tid har Kattinge store Søe staaet saa fuld af Vand, at samme Søe har indesperret de omliggende Bakker, og har den gaaet under eet med flere Søer, nemlig Bidstrup-Søe, Svogersløv-Søe og Bue-Søe, saa at der har været Seillads lige fra Nebbe-Slot igiennem Kattinge-Søe og Bidstrup-Søe lige til Bidstrup-Slot; men ved Vandets Afløb er den tilgroed, saa at her er Engbund og Tørveskiær.

11) **St. Ibs-Sogn** er Annexet til St. Jørgens-Kirke. St. Ibs-Kirke ligger strax neden for Domkirken, og paa Roeskildegund, hvorfor den og maae svare visse Byens Tynger. Til dette Sogn hører Kirkebyen St. Ibs, hvis Beboere svare Konsumption som Roeskilde-Borgere. St. Avens Huusmænd, Ladegaards-Husene, Hedegaardene, og nogle Møller, saasom Ladegaards-Mølle en Fierdingvei østen for Roeskilde, og tilhører Bidstrupgaard; Haraldsborg-Mølle, beliggende norden for Roeskilde, og tilhører Duebrødre-Klosteret. Disse to Vandmøller har Overfalds-Vand af Kildevæld og rindende Vand, som tilsidst løber ud i Stranden. Ved denne Mølle sees endnu Rudera af det Slot Haraldsborg, som for nogle hundrede Aar siden er nedbrudt.

12) **Hersløv-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Hersløv, har 12 Gaarde, 17 Huse, foruden Præstegaarden og Degneboligen; Kirken er en Korskirke. Kattinge har 16 Gaarde, 16 Huse. Trellerup har 4 Gaarde, 1 Huus. Øegaard, een Gaard. Her i Sognet ligger Kattinge store Søe og Kattinge lille Søe, som begge ere fiskerige. Ved Kattinge store Søe, tæt ved Isefiorden, er anlagt det forhen anførte prægtige Stampeværk; (see Pag. 114 i St. Jørgens-Sogn.) Endnu er at merke Bognes, som er en mægtig stor Skov og Dyrehauge, indhegnet med Stranden eller Havet rundt om af Naturen paa tre Sider, undtagen paa det Sted, hvor det hænger sammen med det faste Laud. Denne Dyrehauge hører til Lindholm.

13) **Giefninge-Sogn** er Annexet til Hersløv-Kirke. Giefninge-Kirke hører under Voldborg-Herred. Til dette Sogn hører Kirkebyen Giefninge, har 14 Gaarde, 27 Huse. Lindholm, en smuk Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er Ager og Eng 43 Tdr. 6 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 40 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. Udi denne Herregaard staaer altid prioriteret 14000 Rdlr., som er en Stiftelse for adelige Børns Information. Dette Sogns Hartkorn findes ved Valdborg-Herred.

14) **Kornerup-Sogn**, Hvortil hører Kirkebyen Kornerup, har 8 Gaarde, 15 Huse. Kornerup-Herregaard, hvis Hovedgaards Taxt er 32 Tdr. 4 Skpr. Hartkorn, er nu henlagt under Grevskaber Lethrabort saaledes, at 8 Tdr. 1 Skp. deraf er henlagt til store Kornerup-Mølle, og 8 Tdr. Hartkorn er deelt til 8 Gaarde i Kornerup-Bye, saa at hver Gaard har faaet 1 Td. Hartkorn, og det Øvrige er tilligemed en Deel af Gaardens Bygning bortfæstet. Store Kornerup-Mølle. Lille Kornerup-Mølle har 4 Skpr. Hartkorn og 3 Tdr. Mølleskyld.

15) **Svogersløv-Sogn** er Annexet til Kornerup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Svogersløv, har 17 Gaarde, 37 Huse. Svogersløv-Mølle har 3 Tdr. 4 Skpr. Mølleskyld. Sognepræsten til Kornerup og Svogersløv har for Kaldets Ringheds Skyld 12 Tdr. Byg af Høielse-Kirke i Ramsøe-Herred, og 2 Tdr. Byg af Kirkerup.-Kirke aarlig.

16) **Glim-Sogn** er Annexet til Korup-Kirke i Ramsøe-Herred, hvor det findes anført.

B. Tune-Herred.

Tune-Herred indbefatter 2077 Tdr. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov- og Mølleskyld, og har 12 Kirkesogne, hvilke ere:

1) Karlsrunder-Sogn, har 249 Tdr. Hartkorn. 2) Karlstrup-Sogn, har 114 Tdr. 3) Greve-Sogn, har 203 Tdr. 4) Kildebrønde-Sogn, har 199 Tdr. 5) Hauderup-Sogn har 62 Tdr. 6) Kirkeskiensved-Sogn, har 100 Tdr. 7) Jersie-Sogn, har 151 Tdr. 8) Solrød-Sogn, har 153 Tdr. 9) Snodeløv-Sogn, har 257 Tdr. 10) Tune-Sogn, har 175 Tdr. 11) Reersløv-Sogn, har 215 Tdr. 12) Vindinge-Sogn, har 199 Tdr.

Vi merke nu hvert Sogn især:

1) **Karlsruhe-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Karlsruhe, har 21 Gaarde, 1 Boel og 32 Huse. Af Mosede-Bye hører til dette Sogn 3 Gaarde og 3 Huse; men de øvrige Beboere i Mosede-Bye hører til Greve-Sogn. Sognets Fattige har en Kapital af 266 Rdlr., givet af to Præster paa Stedet, hvoraf de Fattige aarlig nyde Renten.

2) **Karlstrup-Sogn** er Annexet til Karlsruhe-Kirke. Til dette Sogn hører Kirkebyen Karlstrup, har 16 Gaarde, 14 Huse. Karlstrup-Mølle. Korporals-Kroen, beliggende paa Kiøge-Landevei.

3) **Greve-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Greve, har 21 Gaarde, 30 Huse. Venstrup, en stor Gaard. Mosede-Bye, af hvilken 3 Gaarde og 3 Huse høre til dette Sogn, men de Øvrige høre til Karlsruhe-Sogn. Igiennem Greve-Bye flyder en Aae, hvorved er en skøn Kilde. Greve-Hospital er stiftet af Kanzler Vinds Enkefrue for 12 Lemmer af Greve- og Kildebrønde-Sogner. Paa Mosede-Byemark, som gaaer ned til Stranden eller Kiøgebugt-Siden, er et Stykke Jord med Graver og Volde om, som kaldes Hovgaard, og er formodentlig bygt imod Sørøvere. Gieddesdahl, en anseelig Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 64 Tdr..6 Skpr. 1 Fkr..2 Alb., og er under Hovedgaards-Taxten henlagt den afbrudte Landsbyes Torslundelilles Jorder i Reersløv-Sogn, imod Refusion for Tienderne.

4) **Kildebrønde-Sogn** er Annexet til Greve-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Kildebrønde, har 14 Gaarde, 14 Huse. Paa Byens Gade er en

indhegnet Kilde, hvoraf Byen har sit Navn. Hundie har 11 Gaarde, 8 Huse. Kapelegaarde ere 2 Gaarde. Pile-Mølle. Kiøge-Kroe, en stor smuk Bygning med en Hestemølle. Ved Hundie-Bye findes en gammel Steenbroe af en Gaard, kaldet Veltegaard, hvor Kong Hunding har boet.

5) **Haudrup-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Haudrup, har 9 Gaarde, 15 Huse. Sognepræsten har for Kaldets Ringheds Skyld tilforn havt begge sine Kirkers Kirketiende lagte til sit Kald, men Aar 1722 den 6 Junii er der sluttet en Akkord, at Præsten beholder Haudrup-Kirketiende fri, foruden nogen Afgift deraf at svare; dog befatter han sig ei med de ordinaire og extraordinaire Expensers Betaling, men til de kongelige Skatter, som ere og blive paabudne af Haudrups Kirketiendes Hartkom, er Præsten ansvarlig. Iligemaade faaer Præsten aarlig to Pund Byg, som efter hvert Aars Kapitelskiøb betales ham til 11 Junii; saa og nyder han Skiendsved-Kirkejord fri, som er under Præstegaardens Avling.; dernæst Haudrup-Kirkes Jorder uden nogen Afgift, hvorimod Skiendsved-Kirketiende er henlagt til Lellingegaard. Dette Kald blev forbedret Aar 1762, da Sognepræsten i Haudrup og Skiendsved nyder nu aarlig 100 Rdlr. af Sognepræsten i Herfølge, og Degnen i Haudrup. Nyder aarlig. 30 Rdlr. af Sognepræsten i Høielse.

6) **Skiendsved-Sogn** (hvis Kirke er tilforn kaldet Skiendsemagle-Kirke, til Forskiel paa lille Skiendsved i Høielse-Sogn) er Annexet til Haudrup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Skiendsved, som har 12 Gaarde, 14 Huse.

7) **Jersie-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Jersie, som har 21 Gaarde, 23 Huse. Sognepræsten nyder aarlig 2 Tdr. 3 Skpr. Byg af en Gaard i Karlstrupbye.

8) **Solrød-Sogn** er Annexet til Jersie-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Solrød, som har 16 Gaarde, 17 Huse.

9) **Snodeløv-Sogn**; dertil hører Kirkebyen Snodeløv, har 10 Gaarde, 11 Huse. Salløv har 6 Gaarde, 6 Huse. Hastrup har 14 Gaarde, 9 Huse.

10) **Tune-Sogn** er Annexet til Snodeløv-Kirke. Dertil hører allene Kirkebyen Tune, som har 26 Gaarde, 41 Huse. Strax uden for Byen er en Høi, Balders-Høi kaldet, hvor den Under-Konge Balder ligger begravet.

11 **Reersløv-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Reersløv, Har 13 Gaarde, 15 Huse. Stærkinge har 7 Gaarde, 3 Huse. Thorslundelille er afbrudt, og denne Byes Jorder ligger under Gieddesdahls Hovedgaards-Taxt imod Refusion til Vedkommende. (See tillige Greve-Sogn Pag. 116.)

12) **Vindinge-Sogn** er Annexet til Reersløv-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Vindinge, har 24 Gaarde, 25 Huse. Den Bye Visbye er afbrudt, og alle dens Jorder lagte til en Deel af Vindinge-Mænd. Udi Vindingebye er et Fattighuus, som Bønderne selv vedligeholde. Udi Kong Kristian den Siettes Tid blev dette Sogn gjort til et Annex til Reersløv-Kirke; hvorudover Sognepræsten i Reersløv ei længer nyder Reersløv-Kirketiende, ei heller de 16 Rdlr. han før Har nydt af Domprovsten i Roesklde.

C. Ramsøe-Herred.

Ramsøe-Herred indbefatter 2577 Tønder, 5 Skiepper kontribuerende Hartkorn foruden Skov- og Mølleskyld; dernæst 13 Kirkesogne. Udi dette Herred ligger den Kiøbstæd Kiøge. Kirkesognene ere disse: 1) Kiøge-Sogn. 2) Ølsemagle-Sogn har 597 Tdr. Hartkorn. 3) Ørsted-Sogn har 169 Tdr. 4) Daastrup-Sogn har 196 Tdr. 5) Høyelse-Sogn har 508 Tdr. 6) Lellinge-Sogn har 102 Tdr. 7) Borup-Sogn har 246 Tdr. 8) Kimmersløv-Sogn har 92 Tdr. 9) Ægbye-Sogn har 269 Tdr. 10) Dahlbye-Sogn har 228 Tdr. 11) Gadstrup-Sogn har 255 Tdr. 12) Siuf-Sogn har 302 Tdr. 13) Rorup- eller Raarup-Sogn har 302 Tønder Hartkorn.

Vi merke nu hvert Sogn ister:

1) **Kiøge-Sogn**, hvortil hører Kiøge-Kiøbstæd, og Gammel-Kiøgegaard, en Herregaard. Her ligger da

Kiøge, en god Handelsstad og Kiøbstæd, beliggende 4 Mile fra Kiøbenhavn. og 3 1/2 Miil fra Ringsted. Poli Høide er 55 Grader 33 Minuter. Den ligger paa Siællands østlige Strandkant ud til Kiøgebugt i en frugtbar Kornegn ved en liden Flod, Raagaee kaldet, som her løber ud i Østersøen. Samme Aae gjør en maadelig Skibshavn, som Aar 1411 blev indpælet med Bolværk og siden forbedret. I dette Revier, som ikke er ret dybt, har man betient sig af fladbunded smaa Fartøier, som af Søefarende gemeenlig kaldes Raager,

hvilke efter Nogles Meening har givet Anledning til Byens Navn. Denne Kiøbstæd ligger meget fordeelagtigt til Handling paa Østersøen. Den har i gamle Tider været i Kong Friderik den Førstes Tid befæstet med Volde og Graver, som siden ere forfaldne. Dens Fæstningsværker bleve i de fjendtlige Tider af Kong Karl Gustav i Sverrig Aar 1659 meget forbedrede; men nu sees ikke mindste Kiendetegn deraf, undtagen af en liden Skanse Sønden for Byen.

Det er meget uvist naar denne Kiøbstæd allerførste er anlagt; men Aar 1288 har den faaet Kiøbstæds Privilegier af Kong Erik Mendved. Det er troligt, at den nu værende Kiøgebye er efter de adskillige Ildsvaader, som den har udstaaet i fiendtlige Tider, bleven anlagt noget nærmere ned mod Stranden, da den før har staaet høiere oppe ved Gammel-Kiøgegaard. Kirken, som kaldes St. Nikolaikirke, efter hellig Nikolai, som i Pavedømmets Tid var alle Søfarendes Patron, er bygt Aar 1324, har en smuk Altertavle og Prædikestoel af konstigt Bildhuggerarbeide, mange smukke Epitaphier af Marmor, Steen og Træ, især et rart stort Malerie, forestillende Kristi Begravelse, for hvilket er buden store Penge.

I Byen er en god latinsk Skole med en Rektor og een Hører; Skolebygningen er endnu en Levning af et gammelt Kloster. Raadhuset er en stor Bygning af gothisk Arkitektur, i hvis underste Etage er Veierboden, og i den anden Etage er Raadstuesalen og Byetinget. Magistraten er en Borgemester, to Raadmænd og en Byefoged. Torvet er stort og anseeligt, med et Kag af Qvadersteen, saa og en Hovedvagt for det i Byen liggende indquarterede Kavallerie. Byen har et got Hospital for et Antal Almissemlemmer; dette Hospital har tilforn været et Graabrødre-Kloster, men er Aar 1531 omskiftet til et Hospital. Byens Handel har i forrige Aarhundred været anseelig stor, da den havde Rederlag af østersøiske Vahre, som Hollænderne afhentede her. Adskillige rige Kiøbmænd boede paa den Tid i denne Handelsstad, som i en Hast kunde udbetale en Tønde Gulds Midler, naar en uformodentlig paakommende Udgivt i Krigstider mødte Kong Kristian den Fierde. I samme konges Tid boede i Kiøge den prægtige Tapetvæver, som har vævet de kostbare Tapeter paa Riddersalen paa Frideriksberg-Slot, og hvoraf nogle ligeledes findes paa Rosenborg-Slot.

Byens Handling er nu omstunder meest med Kornvahres Udskibning til Norge, saa og med Tømmerlast. Byen har ingen Byemark, men kun nogle Vænger, anslagne til 13 Tdr. 3 Fkr. 2 Alb. Hartkorn, og Byens Overdrev, kaldet Kiøgelyng,

er nu indhegnet for sig selv fra de paagrændsende Byer, og bruges til Byens Græsning. Udi Byen ere to privilegerede Farverier. Byens Vaaben er et rødt muret Taarn, hos hvilket er en Broe, paa hvis Ende staaer et Kors, derover en forgyldt Krone og en Haand af en Skye med en Laurbærkrands.

Den hamborger ridende Post ankommer over Ringsted her til Byen Mandag og Fredag; den afgaaer igien Tirsdag- og Løverdags-Eftermiddag. Den lollandske agende Post, som medbringer norske og kiøbenhavnske Breve, ankommer fra Kiøbenhavn hertil Løverdags Nat, gaaer strax Videre fort til Lolland. Samme Post kommer tilbage fra Lolland herhid Torsdag-Eftermiddag om Sommeren, men om Vinteren Fredag-Eftermiddag. Byens aarlige Markeder ere to, af hvilke det ene holdes den 1. Augusti og det andet Market holdes den 31. October.

Til Kiøge-Sogn ligger den Herregaard Gammel-Kiøgegaard, beliggende nær ved Byen; dens Hovedgaards-Taxt er 59 Tdr. 4 Skpr 3 Fkr., Skovskyld 7 Tdr. 5 Skpr. Det er troeligt, at alle dens Hovmarker have været i fordum Tid Kiøges Byemark; men da den gamle Kiøgebye blev forflyttet og anlagt nærmere ned ad ved Stranden, hvor Byen nu ligger, saa er denne Herregaard bleven indrettet, og har beholdt til en Afmindelse det Navn Gammel-Kiøgegaard, til Forskiel paa den nye anlagte Bye. Ved saadan Leilighed ere Byens tilhørende Jorder henlagte til samme oprettede nye Herregaards Hovmarker; thi at det gamle Kiøge har haft sine visse Jorder, sees tydelig af Byens Privilegier, udgivne Aar 1288 og Aar 1293.

Kiøgebugt kaldes Vandet her i Østersøen uden for Kiøge-Bye, fordi Siælland paa denne øslige Kant inden for Stevnsklint bøier sig mod Vesten, og gjør denne store og navnkundige Havbugt af to Miles Brede, som kaldes Kiøgebugt, Hvor det store Søeslag forefaldt Aar 1677 den 1ste Julii, da den danske Admiral Niels Juul slog den talrige svenske Flode; paa hvilket navnkundige Søeslag er slagen en meget stor Medaille af halvfemte Tommes Bredhed i Tværsnit, som findes aftegnet i Lorenzens Musæum Regium de Numis variis Part. II. No. 18.

2) **Ølsemagle-Sogn** er Annexet til Kiøge-Kirke. Thi Aar 1738 blev efter kongelig Befaling Ølsemagle-Sogn gjort til Annex til Kiøge, i Stedet for Lellinge-Sogn, som tilforn havde været Annexet til Kiøge. Til Ølsemagle-Sogn hører Kirkebyen Ølsemagle, som har 22 Gaarde, 18 Huse. Igifte-Kroe eller Skillings-Kroen, saa kaldet, fordi her gives Broepenge af de Reisende, som passere her forbi paa Landeveien fra Kiøge til Kiøbenhavn.

3) **Ørsted-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Ørsted, som har 17 Gaarde, 6 Boel, 29 Huse. Hønskebye, eet Huus. Riisbyegaarde, som nu ere afbrudte, og ligeledes er den Gaard Hønske, som for har været beboet af en Forpagter, afbrudt; men i Stedet for begge Dele er af forommeldte nedlagte Bøndergaarde Aar 1718 oprettet en Herregaard, kaldet Benzonseie, hvis Hovedgaards-Taxt er 20 Tdr. 8 Skpr. 2 Fkr. Ved denne Gaard er et med Hessel og Trerer indhegnet Sted, Troiborg kaldet, med Irrgange og Fiskeparker.

4) **Daastrup-Sogn** er Annexet til Ørsted-Kirke. Til dette Sogn hører Kirkebyen Daastrup, har 5 Gaarde, 6 Huse. Assenløse har 12 Gaarde, 16 Huse. Søster-Svenstrup har 5 Gaarde, 7 Huse. Birkede har 5 Gaarde, 5 Huse. Trulstrup har 3 Gaarde, 4 Huse. Paa Daastrup-Byemark sees den Kæmpe Langebeen-Risers Gravsted, som er 60 Alen langt og 12 Alen bredt, og besat med 56 store Kampestene; saa og et hedensk Alter med 42 store Stene omkring.

5) **Høielse-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Høielse, har 12 Gaarde, 4 Huse. Ølbye har 18 Gaarde, 15 Huse. Lille Skiendsved har 12 Gaarde, 7 Huse. Vilkestrup har 2 Gaarde. Store Salbye har 12 Gaarde, 25 Huse. Lille Salbye har 7 Gaarde, 4 Huse. Assendrup har 6 Gaarde, 2 Huse. Høielse ligger saa høit, at man derfra kan see 4 Kiøbstæder og tælle over 50 Kirker, ja endog see over Øresund.

6) **Lellinge-Sogn** er Annexet til Høielse-Kirke, efter kongelig Befaling Aar 1738. Til dette Sogn hører Kirkebyen Lellinge, har 14 Gaarde, 15 Huse. Lellinge-Mølle med Stampemølle og Grubbenværk. En Skovridergaard. Svinevads-Kroe. Nogle Skovhuse, 4 Huse tilsammen. Lellingegaard, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 65 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr. 2 Alb.,

Skovskyld 25 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., og henhører under Valløe-Stift. Lellinge-Kirke ligger i Bieverskou-Herred.

7) **Borup-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Borup, som har 5 Gaarde, 10 Huse. Oerop har 3 Gaarde, 4 Huse. Stubberup har 3 Gaarde, 9 Huse. Heignede har 7 Gaarde, 6 Huse. Heigentgaard. Lammestrup har 8 Gaarde, 4 Huse. Paa Lammestrup-Byemark sees endnu Levninger af en Herregaard, Snechendorf, som for 200 Aar siden er nedbrudt. Ørninge har 3 Gaarde, 1 Huus. Gammerød har 5 Gaarde, 3 Huse. Grønholt har 3 Gaarde, 10 Huse. Basteborg er 3 Huse. Svenstrup, en Herregaard, som Kong Friderik den Tredie forærede Erkebisp Svane Aar 1651 for hans Troskab mod det kongelige Huus. Denne prægtige Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 77 Tdr. 5 Skpr. 1 Alb., Skovskyld 7 Tdr. 3 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., har smuk Skov, Dyrehauger og mange Fiskeparker. Den har for Reformationen tilhørt de katholske Biskopper i Roeskllde. Under Svenstrup-Herregaard er lagt Bassebjerggaards Jorder.

8) **Kimmersløv-Sogn** er Annexet til Borup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Kimmersløv, som har 8 Gaarde, 15 Huse. Udi Byen er en Vandmølle, og neden for er en Veirmelle. Kimmersløv-Kirke er næsten omringet af Kimmersløv-Søe.

9) **Ægbye, eller Æybye-Sogn,** hvortil hører Kirkebyen Æybye, har 16 Gaarde, 22 Huse. Vallore har 10 Gaarde, 15 Huse. Store Lodagger har 8 Gaarde, 8 Huse. Lille Lodagger har 3 Gaarde. Stenkelse er en stor Gaard paa 18 Tdr. Hartkorn, og har sine Marker for sig selv med 4 Huse ved Markerne. Holmenølle og Huse, 5 Gaarde. Spanager, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 72 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. Denne Herregaard er oprettet i Kong Friderik den Tredies Tid af den nedbrudte Bondebye Spanager.

10) **Dalbye-Sogn** er Annexet til Æybye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Dalbye, som ogsaa kaldes Nørre-Dalbye, har 13 Gaarde, 21 Huse. Kløvested har 13 Gaarde, 7 Huse. Endnu hører til Dalbye-Sogn 5 Gaarde, 3 Huse i Reignemarke-Bye i Kimmersløv-Sogn.

11) **Gadstrup-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Gadstrup, har 5 Gaarde, 6 Huse. Ramsøemagle har 11 Gaarde, 9 Huse. Ramsøelille har 8 Gaarde, 5 Huse. Ramsøegaarde ere 3 Gaarde, 4 Huse. Brordrup har 10 Gaarde, 8 Huse. Paa Gadstrup-Byemark ligger en Høi, kaldet Tornehøi, hvori er fundet en Deel Krukker eller Urner med Aske.

12) **Siuf-Sogn** er Annexet til Gadstrup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Siuf som har 4 Gaarde, 9 Huse. Øster-Siuf har 6 Gaarde, 7 Huse. Øhm har 10 Gaarde, 7 Huse. Vibye har 13 Gaarde, 15 Huse. Vibye-Veirmølle. Ængevadslund har tilforn været en Gaard, men er længe siden nedbrudt, og bestaaer af 4 Huse. Vibyegaard, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 20 Tdr. 2 Skpr. 3 Fkr.

13) **Rorup- eller Raarup-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Rorup, som har 5 Gaarde, 7 Huse, og skal have sit Navn af Kong Roe, som der paa Marken skal være begravet ved Roested. Høibye har 9 Gaarde, 6 Huse; og menes at have været tilforn en Kiøbstæd, som er kaldet Hagekiøbing. Præsten i Rorup er tillagt en Annexgaard i Glim og 3 Mensalgaarde, saa og et Stykke Jord paa 4 Tdrs. Udsæd, og en Eng paa Ømbs-Mark i et andet Sogn.

14) **Glim-Sogn** er Annexet til Rorup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Glim, som nu har 11 Gaarde, 9 Huse, men har tilforn havt 20 Gaarde; thi Aar 1760 afbrændte 9 Gaarde, hvorpaa de bleve udflyttede, og ere nu derimod anlagte i en lige Linie langs med Veien fra Roeskilde til Lethraborg, og kaldes Helvigmagle. Samme Tid bleve ogsaa to andre Gaarde, Assersgaarde, afbrudte, og den ene af dem anlagt ved bemeldte 9 Gaarde, og den anden Gaards Jord har Møllerne i Fæste. Glim-Kirke ligger i Sømme-Herred, hvor Sognets Hartkorn er anført. (See foran Pag. 108 ved Sømme-Herred.)

D). Voldborg-Herred.

Voldborg-Herred indbefatter 2427 Tdr. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov- og Mølleskyld; dernæst 13 Kirkesogne, hvilke ere: 1) Sæbye-Sogn, har 247 Tdr. Hartkorn. 2) Giershøi-Sogn,

har 48 Tdr. 3) Rye-Sogn, har 187 Tdr. 4) Sonnerup-Sogn, har 132 Tdr. 5) Saabye-Sogn, har 365 Tdr. 6) Kiserup-Sogn, har 80 Tdr. 7) Hvalsøe-Sogn, har 151 Tdr. 8) Gerløse-Sogn, har 102 Tdr. 9) Giefninge-Sogn, har 124 Tdr. 10) Øusted Sogn, har 196 Tdr. 11) Allisløv-Sogn, har 206 Tdr. 12) Hyllinge-Sogn, har 371 Tdr. 13) Lyndbye-Sogn, har 218 Tdr.

Vi merke nu hvert Kirkesogn især:

1) **Sæbye-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Sæbye, som har 25 Gaarde, 17 Huse. Biltriis har 12 Gaarde, 12 Huse. Ægholm, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er Ager og Eng 169 Tdr. 6 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 6 Tdr. 3 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb. Under Ægholms Hovedgaards-Frihed er indlemmet Vellerupgaard, beliggende i Vellerup-Sogn i Horns-Herred, hvorom er meldt forhen Pag. 104.

2) **Giershøj-Sogn** er Annexet til Sæbye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Gjershøi, som har 3 Gaarde, 13 Huse. Krabbesholm, en Avlsgaard, indrettet af en øde Bondebye, som heedte Binderup, til en Herregaard, som fik Byens Jorder; den hører nu til Ægholm.

3) **Rye-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Rye, som har 11 Gaarde, 33 Huse. Æggebye har 16 Gaarde, 17 Huse. Jensløv har 12 Gaarde, 6 Huse. Langtved har 5 Gaarde, 6 Huse. Ryegaard, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 86 Tdr. 5 Skpr. Ager og Eng, men Skovskyld 6 Tdr. 4 Skpr.

4) **Sonnerup-Sogn** er Annexet til Rye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Sonnerup, som har 7 Gaarde, 12 Huse. Nyrop, er for længe siden afbrudt, og Jorden lagt under Aastrup-Herregaard. Ænglerup har 5 Gaarde, 12 Huse. Skovgaard. Ørdrup har 10 Gaarde, 12 Huse. Trudsholm, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 31 Tdr. 5 Skpr. 2 Fkr., Skovskyld 15 Tdr. 6 Skpr.

5) **Saabye-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Saabye, som har 15 Gaarde, 10 Huse. Torkildstrup har 15 Gaarde, 17 Huse. Vester-Saabye har 21 Gaarde, 25 Huse. Abetved har 4 Gaarde, 5 Huse. Aastrup, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er Ager og Eng 80 Tdr. 4 Skpr.

2 Alb., Skovskyld 21 Tdr. 2 Skpr. Efter Matrikullen ligger denne Herregaard i Saabye-Sogn, men dens Eier søger Soderup-Kirke i Mehrløse-Herred; thi ved Herregaarden løber en Aae igiennem Haugen, som gjør Skiellet imellem Roeskilde-Amt og Holbeks-Amt, saa og imellem Saabye-Sogn og Soderup-Sogn. Aastrup, Skouhuse ere 5 Huse.

6) **Kidserup-Sogn** er Annexet til Saabye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Kidserup, som har 11 Gaarde, 20 Huse. Akerupgaard, er afbrudt, og Jorden tillagt Nørrehvalsø-Mænd. Skulderupholm, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 36 Tdr. Ager og Eng, men Skovskyld 6 Tdr. 7 Skpr.; den er Aar 1746 lagt under Grevskabet Lethrabort, da samme blev oprettet. Slorupgaard, er længe siden afbrudt, og lagt til Lethrabort Hovmark; derimod er bygt Skovhuse, 10 Huse.

7) **Hvalsø-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Hvalsø, som har 10 Gaarde, 18 Huse. Byen har sit Navn af Søen ved Byen. Nørre-Hvalsø har 12 Gaarde, 12 Huse. Lierberggaarde ere 2 Gaarde, 2 Huse. Dyrhund er een Gaard, 3 Huse. Torp. Aunstrup er een Gaard, eet Huus. Valleboruptorp er een Gaard. Sonnerup, en Herregaard, hvis Hovedgaards-Taxt er 29 Tdr. 6 Skpr., Skovskyld 8 Tdr. 5 Skpr. 2 Fkr. Buske-Kroe er privilegeret.

8) **Serløse-Sogn** er Annexet til Hvalsø-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Serløse, som har 4 Gaarde og 11 Huse. Byen kaldes ogsaa Særkeløse, fordi en Nonne solgte sin Særk til Hielp at bygge Kirken for. Skovhadstrup har 5 Gaarde, 9 Huse. Talstrup har 3 Gaarde, 6 Huse. Raunsholt, een Gaard. Aunstrup, een Gaard, 2 Huse. Æbberup, een Gaard, 3 Huse. Ourupstorp, een Gaard. Ourupshuus, eet Boel, 2 Huse. Hedehusene, 2 Huse. Skouborghuus, eet Huus. Endnu i Sognet 4 Huse.

9) **Ousted-Sogn**, tilforn Aasted kaldet efter de syv Aaer, som omringe Stedet. Til dette Sogn hører Kirkebyen Ousted, som har 12 Gaarde, 15 Huse. Boerup er 4 Huse. Katholm, 2 Gaarde, eet Huus. Onsager har 4 Gaarde, 8 Huse. Joenstrup. Brendvedbye har 6 Gaarde, 7 Huse. Manderup har 4 Gaarde, 2 Huse. Proustrup er 4 Huse.

10) **Allesløv-Sogn** er Annexet til Ousted-Kirke. Til dette Sogn hører Kirkebyen Allesløv, har 14 Gaarde, 15 Huse. Tokkerup har 4 Gaarde, 6 Huse. Denne Bye afbrændte Aar 1771, og efter den Tid ere Gaardene adskilte, og hver Gaard har nu sin Mark for sig selv. Imellem Allesløv- og Tokkerup-Byer ligger paa Marken en stor Steen, kaldet Hyldesteen, hvor Kongerne af Leire bleve hyldeede i fordum Tid. Leirebye har 6 Gaarde, 11 Huse. Denne Bondebye har i fordum Tid været en kongelig Residenzstad. En liden Levning af den yderste Udkant af Byen kaldes Udleire. Ved Leirebye sees endnu nogle Rudera af det ældgamle Leireslot, som Kong Rolf skal have bygt, efter Saxons Grammat. Ord Pag. 40. Ligeledes, sees en Høi, kaldet Danshøi, hvori Kong Dan skal ligge begravet. Hulegaard er 2 Gaarde, eet Huus. **Lethrabort**, den grevelige Residenz for Grevskabet Lethrabort, som blev oprettet Aar 1746. Herregaardens Hovedtaxt er Ager og Eng 69 Tdr. 7 Skppr. 1 Fkr., Skovskuld 9 Tdr. 3 Skppr. 1 Fkr. Denne prægtige Residenz har sit Navn af det gamle Leireslot, som har været de ældgamle danske Kongers Residenzslot, og har ligget ved den nu værende Landsbye Leire, som paa de Tider var en navnkundig kongelig Residenzstad. Oven over Frontespicen paa denne overmaade prægtige Bygning staaer denne latinske Inskription: Peraniqui Nominis Ædem Novo & Ampliore Ædifi. cio Johannes Lodovicus Holstein, Eques Dominus Comitatus Ledrabortensis Exornavit Ac Pietate Erga Deum, Fidelitate Erga Regem, Sihi Posterisque Tutandam Dedicavit Anno 1744. Udi den vestlige Ende er et prægtigt Prædike-Kapel, indviet den 28 Junii Aar 1747 af Mag. Peder Hersleb, Biskop i Siællands Stift. Denne Gaard med dens prægtige Hauge ligger midt i Skoven, og paa alle Sider ere giennemhugne Alleer, især een Allee fra Skoven lige til Roeskilde er en Miil lang i en lige Linie. Igiennem Lethrabort-Hauge løber en Aae, som driver adskillige Mølleværker. Ikke langt fra Gaarden er et Hospital til 38 Lemmer. Udi dette Sogn ere 3 Vandmøller, nemlig: Dellinge-Mølle, som ligger under Lethrabort-Hovedgaards Taxt, og har desuden 4 Tdr. Hartkorn. Hule-Mølle har 4 Tdr. Hartkorn, og Leire-Mølle, som har nogle Tønders Udsæd.

11) **Hyllinge-Sogn**, hvis Kirke i Aaret 1761 blev ganske nedslagen af Kirketaarnet, som faldt ned paa den, da man ringede for Liig, men er nu af ny

overmaade smukt opbyggt; Kirken ligger ude fra Byen paa Marken. Til dette Sogn hører disse Landsbyer, nemlig: Hyllinge eller Kirke-Hyllinge, som har 13 Gaarde, 14 Huse. Nørre-Hyllinge har 11 Gaarde, 10 Huse. Kyndeløse har 13 Gaarde, 16 Huse. Store Karlebye har 13 Gaarde, 14 Huse. Sognepræsten i Hyllinge svarer altid til sin Sukcessor 50 Slettedaler, i Stedet for et vist Inventarium af Besætning, som tilforn har været skienket til Præstegaarden, hvilke Penge skal værre prioriterede i Præstegaarden næst efter Enkekassen, efter kongelig Befaling af 18 Martii 1755.

12 **Lyndbye-Sogn** er Annexet til Hyllinge-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Lyndbye, som har 14 Gaarde, 24 Huse. Ugelstrup har 6 Gaarde, 5 Huse. Lille Karlebye har 8. Gaarde, 10 Huse.

13) **Giefninge-Sogn** er Annexet til Hersløv-Kirke i Sømme-Herred, hvor det allerede er anført Pag. 115.

Kilde: Nicolay Jonge,

Kongeriget Danmarks chorografiske Beskrivelse.

Kiøbenhavn 1777

Johan Rudolph Thieles Bogtrykkerie og paa hans Forlag, boende i store Helligieststrædet No. 150

Side 107 – 127.